

DETERGENTEN

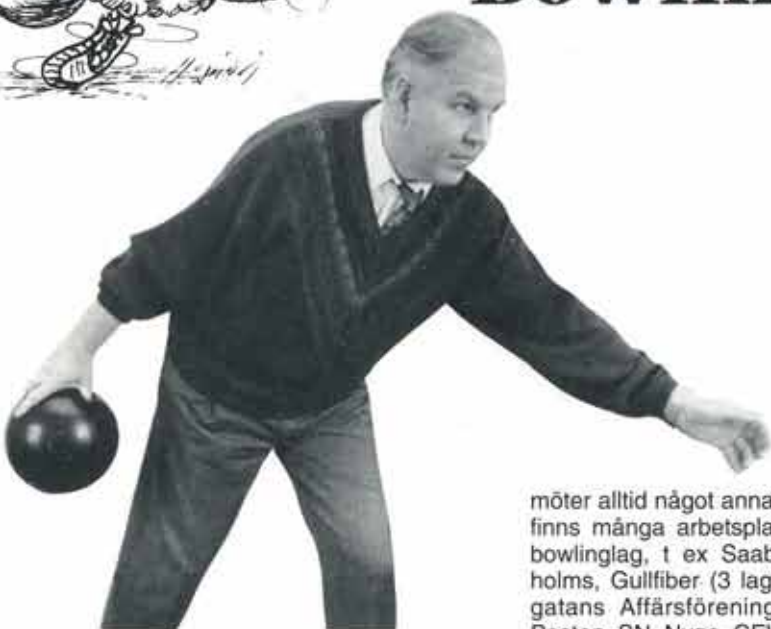
PERSONALTIDNING FÖR LEVER OCH LEVERINDUS

Årgång 20

Nr 9 1991

Vi slår ett slag för Bowling

Vad gör Åke Larsson, Texas Carlsson, Yngve Carlsson (och flera andra från Lever) på måndagskvällar?

Jo, då är kvällen vikt för bowling och har så varit sedan 1974. Det var vi tre som började för 17 år sedan, när bowlinglokalen låg på Rättarvägen, berättar Åke. Då hade vi killar som reste kaglorna manuellt.

Vi har tre lag i Korpen, säger Åke, som är ordförande i bowlingsektionen.

Vi är 15 aktiva från Lever och Leverindus som spelar.

Några vill spela alla gånger och en del då och då. Det beror på skiftjobb om alla kan komma loss. Sen har vi en person som jobbar i Stockholm och vi har en pensionär i sektionen.

Vi finns i bowlinghallen varje måndag kväll mellan 18.00-21.30. Vi är lottade på olika tider under kvällen och

möter alltid något annat korplag. Det finns många arbetsplatser som har bowlinglag, t ex Saab, SLT, Wedholms, Gullfiber (3 lag), Östra Storgatans Affärsförening, Lasarettet, Posten, SN, Nyge, CEWE etc.

Lever IF ligger nu med ett lag i division 1 och två lag i division 2.

I division-1-laget spelar Yngve Carlsson, Lars-Göran Carlsson, Staf-

En koncentrerad Staffan Sörensen. Yngve Carlsson och Lars-Göran Carlsson gör sig beredda.

Tomteillustratör: Hans Östlund

Johan Andersson på väg att slå en strike

fan Sörensen, LG Rehn (reserv i år), Sture Engman

I ett division-2-lag spelar Karl-Göran Andersson, Per-Arne Nyman, Ellert Löfgren (pensionär), Maj-Britt Haglund och Ola Almqvist.

I det andra division-2-laget spelar Åke Larsson, Jan Gustafsson, Bo-Arne Fager, Roy Krantz, Jan Carlsson (pulverpackningen).

Två gånger årligen har vi utbyte mot GB Glace - vår och höst. Vi spelar om ett vandringspris. Just nu har vi tre inteckningar i det och vi har vissa förhoppningar att ta hem det, säger Åke.

Vi tar gärna emot intresserade, som vill börja bowla. Vi är med och visar hur man gör och det finns skor och klot att låna på bowlinghallen. Hör bara av er till någon av oss i sektionen.

Två som minns "den gamla goda tiden"

Lever/Sunlight-fabrikens existens ifrågasätts just nu. Vi som jobbar här och som varje dag går till ett jobb där vi har trivts - och därför stannat länge - känner oss skakade i både själ och hjärta. Tankarna går då lätt till "förr i tiden". Hur var det då?

Två som minns tillsammans är Vibeke Olrog, sekreterare till platschefen och personaltidningsskribent på 50-talet, och Daga Nilsson-Lundkvist, som också började som sekreterare och slutade som ansvarig för personaltidningen Detergenten.

DET VAR DÅ...

- Vi har jobbat sen vi var 19 år, säger både Daga och Vibeke. Och vi har ju alltid varit lite hurtiga, du vet, säger Daga.

DET VAR ARBETE OCH TENNIS

- Ett tag var det arbetet och tennis för min del, säger Vibeke. Doris Karndahl och jag - vi var kollegor - spelade ofta dubbel och vi var ute och turnerade ibland.

En gång var vi i Nyköpings vänort - Nykobing/Falster - och spelade, men varken Doris eller jag vann. En annan gång var jag i Norge och spelade, säger Vibeke, och då vann jag.

HUR BÖRjade DIN BANA PÅ SUNLIGHT, VIBEKE?

-Jag jobbade på SAF i Stockholm, men jag hade ju mina rötter i Nyköping och när jag fick se en annons att sekreterare söktes till fabrikschefen på Sunlight i Nyköping, sökte jag det arbetet.

När jag träffade fabrikschefen - det var Gunnar Lamby - sade han: "Fröken ser inte ut att vara någon hoppjerka" - och jag fick arbetet.

Det var 1946. Då blev jag en av fyra sekreterare till fabrikschefen.

- Det arbetet hade jag till 1953, när min son föddes. Från 1954 var jag sekreterare på laboratoriet och hjälpte Birger-Magnus Teorin, som var laboratorieförman, och så jobbade jag en del med det tekniska biblioteket.

OCH HUR BÖRjade DET MED INFORMATION OCH PERSONAL- TIDNING, DÅ?

Vibeke: - Lamby fick papper centralt ifrån, som sade hur det skulle vara med den saken.

I Holland och England hade bröderna Lever en hel del informationsverksamhet - det var inslag som följde i den tidens sociala mönster, och speciellt i Brödernas företag.

Samtidigt skulle också förslagsverksamheten och företagsnämnden (en partsammansatt grupp av chefer och representanter för anställda före MBL's tid) byggas upp, och det var bara för Lamby att sätta igång med det.

PERSONALTIDNINGEN BUBBLAN DÅ?

"Bubblan" kom från Stockholm från allra första början, och det var Georg Boström, som var informationschef där och drivkraften bakom den.

- JAG VAR ROAD AV JOURNALIS- TIK, SÄGER VIBEKE.

- DET SKRIVNA ORDET HAR ALLTID VARIT VIKTIGT FÖR MIG, SÄGER DAGA.

- Mitt första uppdrag för Bubblan fick jag när Blå Band-fabriken invigdes, säger Vibeke. Jag kunde ju inte lämna mitt jobb och åka ända till Skåne för att göra ett reportage utan jag fick göra intervjuerna på telefon och få bilder tillskickade och sedan låtsas att jag hade gjort reportaget på plats. Tidningsskrivandet fick ske lite vid si-

dan av det vanliga jobbet.

1960 FICK SUNLIGHT EN EGEN INFORMATIONSTJÄNST

Det var Georg Boström som låg bakom idén och förslagen även här, berättar Daga. En informatörsbefattning inrättades, som skulle handha fabriksvisningar och information till personalen, och den tjänsten fick jag, säger Daga.

Tidigare hade vi inte visat fabriken i någon större skala. När vi hade besök gick våra tekniker själva runt med sina gäster eller också var tvättkonsulenterna i Nyköping med någon grupp.

- Tidigare kunde det hända lite då och då, berättar Vibeke, att vi fick ett meddelande från Stockholm samma dag - att "nu kommer vi ner på eftermiddagen med besökare". - Det var som om man skulle se att vi skötte oss här nere.

PÅ KAVÉNS TID

- Men på Kavéns tid gjorde vi program för alla besökare, berättar Daga. - På 60- och 70-talet var vi väldigt framstående att göra tvål och då kunde vi ha en mängd experter på fabriken som var här för att lära sig hur man gjorde Lux.

ATT "HA ETT EGET BLAD"

- Det blev bestämt att vi skulle ha en egen personaltidning för Sunlight och Suma (nuvarande Lever och Leverindus). - "Om inte du gör den, Daga, så blir det inget", sa Georg Boström till mig, berättar Daga.

Första numret kom ut i januari 1971 och den hette "Namnlösan". Alla möjliga namn hade föreslagits - det var Dagadags och Dagabladet, men det kunde den ju inte heta.

- Vi utlyste en namntävling och det vinnande förslaget blev Detergenten. Det var Göran Kennmark, som stod för förslaget, så han blev vederbörligen hyllad i Detergenten nr 2, årgång 1. (Grattis Göran - det namnet håller än/red's anmärkning).

Vibeke gick i pension i slutet av 1970 efter 23 aktiva år på Sunlight och hon dyker sedan upp i Detergenten nr 10-11/1971 i inslaget "Hej pensionär", en intervju gjord av personaltidningsredaktör Daga Lundkvist.

PERSONALTIDNINGSPÅSÄTTAREN NYTT YRKE

- Jag var inte journalistutbildad, säger

Daga, men jag gick på väldigt många kortkurser. Journalisthögskolans veckoslutskurser i Göteborg och Stockholm gav mig väldigt mycket. - Personaltidningsredaktör var ett nytt yrke då och jag minns speciellt en kurs i Marstrand, som Christina Jutterström - idag chefredaktör på Dagens Nyheter - höll i. Det gav mycket inspiration att höra en duktig kvinna berätta.

- Georg Boström drev på hela tiden. Han såg till att det hände något. Han förstod att man behövde utbildning för att kunna göra ett bra jobb.

- Under ett år jobbade jag på Unisont i Stockholm, berättar Daga, personaltidningen för alla svenska Unilever-bolag, för att lära mig mer. Då vikarierade Lars-Göran Bergman, som gick på Journalisthögskolan och som idag är informationschef i kommunen, för mig.

- Jag lyckades i Unisont göra det första reportaget från Pierre Robert när företaget kom in i Unileverkoncernen 1975. Jag gjorde en intervju med Knut Wulff, som startat och drivit Pierre Robert och just sålt det till Unilever.

FABRIKSVISNINGAR - ETT SÄTT ATT GÖRA REKLAM

- Vi hade också mycket på gång när det gällde fabriksvisningar, säger Daga. Som mest hade vi fem timanställda guider. Vi hade guide-kurser och vi tränade oss att tala inför publik. Vi övade redan då framför TV.

- Vi drog till oss massor av besökare; det var politiska kvinnoföreningar, husmodersföreningar, skolklasser, studiegrupper, pensionärsgrupper etc. Många gånger bjöd vi på kaffe och bulle medan vi informerade, och efter visningen fick besökarna en påse med produkter. Det var en billig och effektiv reklam, det, säger Daga.

Sunlight var så förknippat med Nyköping. Det hörde till att man gjorde ett studiebesök på fabriken, när man gästade stan.

SUNLIGHT VAR DET VERKLIGA FAMILJEFÖRETAGET

- Att Sunlight var en populär arbets-

plats vittnar bland andra syskonskaran Johansson om. Här jobbade fem syskon - Kalle, Bengt, Gunnar alias "Kamera" och syster Astrid under många år. Karndahls var en annan familj, där fyra syskon - Doris, Alf, Vigo och Joy arbetade samtidigt. Från familjen Widén var man ett tag fyra familjemedlemmar, som arbetade här och nu är man tre på Lever och Leverindus.

KLARA BLEV DISKMEDLET

- Kommer du ihåg Klara, frågar Vibeke Daga. Hon var verkligen kontorets allt-i-allo. Hon skurade och polerade golven, skötte alla växter - hon var en riktig Tomta. Det var ju hon som gav namn åt diskmedlet Klara. Senare jobbade hennes son på tvålen under en massa år och vad tror ni han blev

Daga och Vibeke har funnit varann och sina tidningar Detergenten och Bubblan

kallad då? - Jo, Klaras pojk, förstås - ända tills han slutade som pensionär!

KÄNDES SUNLIGHT SOM ETT SVENSKT ELLER ENGELSKT FÖRETAG ATT JOBBA PÅ?

- Det var nog både/och, säger Daga och Vibeke. Det kändes som ett svenskt företag med engelsk påverkan. Det var roligt med utländsk anknytning.

På 60- och 70-talet hade vi många besökare från Indien, Afrika, Österrike, Italien etc. - Och det gällde att ta hand om dem även på fritiden. Vissa fick vi till vänner för livet.

- Det kom också utländska sk trainees ibland, som skulle vara i fabriken en tid för att lära sig olika processer.

Då var vi ett stort och välutvecklat företag - det fanns väldigt mycket kunskap samlad inom Sunlight.

VIKTIGT ATT UMGÅS

- För våra engelska chefer var det viktigt att ordna aktiviteter på fritiden också. De var ju vana vid att fortsätta umgås efter arbetstidens slut. Då gick man inte bara hem till sig.

"Holken", som vår fritidslokal kallades - och som låg där motionshallen ligger idag - var verkligen en fin "inrättning", säger Vibeke. Att uppföra "Holken" var att följa Lord Lever's tankar och ge personalen goda förutsättningar att umgås även efter jobbet.

SILLSEXA, KRÄFTSKIVA OCH SURSTRÖMMINGSFEST

- Där tog vi varje tillfälle att ordna fest. Det var sillsexa, när färskpotatisen kom, det var kräftska och surströmmingsfest. Och på Lindbacke hade vi gökotta. Sammanhållningen var väldigt fin. Det var precis som man tänker sig att dem gamle lorden hade velat ha det på sitt företag. Han var ju känd för sin sociala omsorg om sina anställda, säger Vibeke

IDROTT OCH SAMMANHÅLLNING.

Tennisbanan byggdes också då. Det var många inom företaget som förutom jobbet hann engagera sig för idrott och

sammanhållning. Där var Sixten Gillström, Paul Sanders och Ejan Eriksson för att bara nämna några.

Det hade ju mycket att göra med om man var speciellt förtjust i en viss sport. Jag var själv sekreterare under många år, säger Vibeke. Det skulle man vara om man var sekreterare till platschefen.

KOMMER DU IHÅG ALLT VÅRT JOBB MED DE STORA PERSONALFESTERNA?

- Ja, det var ju ganska exceptionellt då. Under en period hade vi först ett dagsprogram i Strandstuguviken med tävlingar, femkamper och allt möjligt roligt och sedan var det middag på Stadshotellet. Stämningen blev god och Sunlights VD RC Elliot kom och höll tal. Om stämningen blev riktigt uppåt tog sig "Kamera", alias Gunnar Johans-

forts nästa sidz

Nyföretagarcentrum börjar sin verksamhet

i Nyköping.

NYFÖRETAGARCENTRUM
NYKÖPING

Telefon 0155-811 20

Nyföretagarcentrum ska bli en rådgivningscentral för blivande och nyblivna småföretagare.

Nyföretagarcentrum ska utgöra ett nätverk för blivande företagare eftersom många stora och små lokala företag är med och stiftar Nyföretagarcentrum och hjälper till att sponsra

forts fr sid 3

son, en svängom på dansgolvet med direktör Elliot. Det hörde till underhållningen, när "Kamera" var i närheten. - Det var brukligt på finare kalas att herrarna bjöd upp varann till en hambo, säger Vibeke.

- Och kommer du ihåg festerna i Norrköping, säger Daga, när vi åkte 800 personer - anställda med respektive - i specialtåg till Folkborgen i Norrköping till stor fest med underhållning av kända artister.

- Ja, jag kommer särskilt ihåg en gång, säger Vibeke, när personalen kom in och viskade till Kerstin Skate att glassen inte hade kommit än när det var dags för efterrätten. Vi fick hastigt be artisten - om det Sonja Stjernqvist tror jag - att lägga om sitt program. Så kom glassen och Rolf Lindman gick ut och hjälpte till att lasta av den så att det gick snabbt.

VI ORDNADE LUCIA-FIRANDE.

Vi tyckte det var extra roligt om vi hade någon utländsk gäst att väcka till Lucia-sångerna, säger Vibeke. - Jag vet att Kerstin Skate och Naimi Gustavsson-Jägerud och flera andra gärna överraskade långväga gäster med sång och kaffe på sängen.

- Kommer du ihåg ingenjören, som gick på händer i korridoren utanför dåvarande laboratoriet. Han skrämde slag på en och annan, men det var enbart av livsglädje han gick på händer, antar jag, säger Vibeke.

verksamheten.

Rådgivningen är kostnadsfri och konfidentiell.

VAD KAN NYFÖRETAGARCENTRUM HJÄLPA TILL MED?

- Analysera affärsidéer
- Ge finansieringsråd
- Ge råd beträffande marknadsundersökningar, marknadsföring
- Praktiska råd beträffande lokaler, bokföring, kontorsservice
- Myndighetskontakter
- Utbildning etc

Hjälpen består av rådgivning - det praktiska arbetet gör personen själv. *Nils Bridal*, tidigare chef för Sparbanken, är deltidanställd rådgivare och den som man i första hand kommer i kontakt med om man vänder sig till Nyföretagarcentrum.

Chansen finns också att anlita någon ur nätverket, som bildades samti-

... OCH SÅ FICK VI GRIFFIN.

Han blev kontorschef efter Hallberg. Han kom från England till Nyköping med sin engelska fru och de trivdes bra här. De var babtister. Griffin spelade tennis. De lärde sig svenska efter en tid.

De var med när det var kräftkalas ute i Vivesta. Griffin blev så glad på en kräftskiva att han lär ha dansat med en av pelarna.

TOO MANY PEOPLE SITTING ON THE CHAIRS

- En engagerad fritid tillsammans med arbetskamrater bidrog till att det var glad stämning på jobbet. Man hörde sällan att folk gnällde. Det var roligt att jobba. Vi satt många människor i samma rum och jobbade.

- Men det fanns en fara med det också. Ett uttryck som myntades var "Too many people sitting on the chairs". Det följde med från England och betydde början till arbetsstudier.

Man byggde upp en arbetsstudieavdelning - vår tids produktionstekniska - och arbetsstudiemän i vita rockar studerade på vilket sätt och hur länge vi jobbade med olika saker både på kontor och i fabrik.

DET SOCIALA LIVET MATTADES AV

- Jag tycker att det sociala livet mattades av från 1975 och framåt, säger Daga. Det blev väldigt stressigt - man

dig med Nyföretagarcentrum. Nätverket består av etablerade företag på orten, banker, revisionsföretag, jurister, kommunen etc.

Tema- och nätverksträffar är ett viktigt inslag i det lokala nätverksarbetet.

Idén bakom Nyföretagarcentrum är att skapa sysselsättning, stimulera företagsetablering och skapa bättre förutsättningar för samarbete.

Idag finns det Nyföretagarcentrum i 35 städer i Sverige. Rörelse är fem år gammal i Sverige och kommer ursprungligen från England och kallas där *Jobs & Society*. 3000 företag har startat i Sverige sedan 1985 och dessa sysselsätter ca 5000 personer.

Ca 1/3-del av alla som är intresserade från början startar företag. 95 % av dessa har överlevt efter fem år.

Lever är ett av 40-talet företag som är sponsor för Nyföretagarcentrum i Nyköping.

hade knappt tid att tala med varann och ännu mindre tid att ordna aktiviteter och fester. Det blev inte så många spontana arrangemang längre.

Det dog ut med koncernmästerskap och den idrottsliga sidan minskade över huvud taget.

PERSONALTIDNINGEN BLIR FÖRETAGETS HISTORIA

Personaltidningarna *Bubblan* och *Detergenten* utgör tillsammans med allt materialet i muséet *Sunlight/Levers* dokumenterade företagshistoria. En mycket stor del av historien finns ju också hos gamla medarbetare, som minns.

- Är det viktigt idag med företagshistoria? Är det viktigt för Lever? Är det viktigt för dem som jobbar idag?

Att Vibeke och Daga har en plats i sitt hjärta för sitt gamla företag, märks på det intresse och den värme med vilken de talar om forna tider.

TAR TEMPERATUREN PÅ LEVER
Vibeke: - Jag bor ganska nära fabriken och när jag är ute och går med Fido, min tax, så gör jag för det mesta någon iakttagelse när det gäller fabriken.

Jag ser hur Lever mår, så att säga. - Om det är välstädat utanför eller om det står en massa skräp här och där - om viljan att bry sig om finns kvar och en hel del annat.

Ragnar konstruerade den första katapultstolen

RAGNAR CONSTRUCTION - RACON - VAD ÄR DET?

RACON har satt sina spår i Levers fabrik i Nyköping men också i Lever Brothers fabrik i England och i Lever-fabriken i Aranjuez i Spanien.

RACON är Ragnar Löfgrens uppfinnar- och konstruktionsföretag, som Ragnar bildade när han gick i pension efter 26 års verksamhet vid Sunlight.

RAGNAR, HUR BÖRjade DIN KONSTRUKTIONS- OCH UPPFINNARBANA?

Egentligen började den på SAAB. Där hade jag mitt första jobb som ingenjör under kriget och jag konstruerade den första katapultstolen till SAABs jaktflygplan, säger Ragnar, som om det vore den naturligaste sak i världen.

TILL SUNLIGHT

kam jag 1957 som assistent till anläggningschef Bo Déhn. Déhn skulle vara projektledare för en ny margarinfabrik på Lidingö. Samtidigt skulle ett nytt spraytom, vårt nuvarande, byggas i Nyköping. I tryckeriet pågick försök med en ny sorts lackering av kapslar. I tvål-kokeriet hade "Snurran" just kommit igång, så här fanns en hel del att ta hand om för mig.

När jag efter många år gick i del-pension fortsatte jag på deltid att arbeta med projekt, bl a med installationen av Jagenberg limnings-maskin och ACMA packnings-maskin, berättar Ragnar. Jag hade arbetat som skyddsingenjör under en period, så jag hade på nära håll sett vad tunga lyft kan ställa till med. Samtidigt har jag alltid gått och funderat, upfunnit och konstruerat saker och är intresserad av nytänkande.

BYGGA BORT TUNGA LYFT

På Jagenberg och ACMA:n borde de tunga och repetitiva lyften av kapslar bort. Det blev problem med axlar, armar och nacke från de jobben. Så jag gav mig själv uppgiften att lösa det problemet genom att imitera vad personalen gjorde manuellt till att göra

lyften med mekaniska hjälpmedel.

DET VAR BÖRJAN

till mitt fortsatta arbete i nyköpings-fabriken. Jag byggde en 'grupperare' till sidolimningsmaskinen och jag konstruerade lyftverktyg till Acma-maskinerna. 1989 fick jag svenskt patent på lyftverktyg och grupperare.

ANDRA LEVER-LÄNDER HÖRDE AV SIG

1988 hade Lever-fabriken i Warrington problem med kapslar levererade

Det här är en grupperare, visar Ragnar Löfgren. Det var den första konstruktionen jag gjorde åt fabriken i Nyköping.

av Rinaldo & Johansson i Kumla. De hade sett min rapport hur vi hanterade kapslar. De besökte Nyköping och jag fick fundera på en lösning av deras problem.

Senare samma år tog jag ett gripverktyg och en video och for till Warrington för att visa personalen min metod att lyfta kapslar.

FÖRST ENGLAND SEDAN SPANIEN

Sommaren -88 kontaktade Lever Spanien mig i samma ärende. De ville ha ett verktyg för att ladda sina två nya ACMA-maskiner med kapslar. Jag fick beställning på ett lyftverktyg omgående och levererade i slutet av -88. Senare har jag levererat ytterligare ett verktyg till Spanien och två till Lever Italien, vars personal sett min konstruktion i Spanien.

Nu i november 1991 har Lever Spanien hört av sig. De vill komplettera sin nya sidolimningsmaskin med grupperare och lyftverktyg. De vill att vi träffas på ACMA-fabriken i Italien för att samordna montaget. ACMA är också intresserade av mina konstruktioner för andra kunders räkning.

Trycket efter den här typen av hjälputrustning är enormt. Och bestäl-

larna vill ha grejerna bums.

Svenska företag har visat väldigt lite intresse för mina konstruktioner. Men Kumla, som gör våra handtag, har förmedlat kontakten med både tyska, franska och österrikiska företag.

HUR KLÄCKER DU DINA IDÉER OCH VAR GENOMFÖR DU DEM?

- Jo, idéerna kommer när jag är nere i fabriken och ser maskinens funktion och hur personalen jobbar.

Sedan går jag hem till min verk-

stad. Jag hade först en liten verkstad hemma i mitt förråd, men nu hyr jag ett dubbelgarage, som jag inrett, och där kan jag konstruera och prova. Jag kan bygga en prototyp helt på egen hand, men när jag sedan ska leverera färdiga utrustningar låter jag tillverka delarna men sätter själv ihop dem.

TILL ENGLAND,

som är min första utländska kund, har jag levererat ritningar till en grupperare, som de har låtit ett utomstående företag bygga. Jag har själv gjort lyftverktyget.

Jag kommer just därifrån nu efter två veckors installationsarbete av en grupperare. Det tog längre tid än jag hade tänkt mig eftersom dataprogrammet, som den engelska firmen hade levererat, inte fungerade. Jag fick använda mina programmeringskunskaper, som jag inhämtat av Stig Solfors, till att göra ett eget program och fick det att fungera.

Att komma till en främmande fabrik och stå framför en maskin som jag konstruerat men aldrig sett, känns lite nervöst. Ska den fungera?

Tills vidare ska maskinen köras på prov med reducerad hastighet och om ett par veckor åker jag tillbaka för att försöka nå full kapacitet på linjen.

forts på sid 6

England har fyra limningslinjer och planerar grupperings- och lyftutrustningar till tre av dessa.

JUST NU

håller jag på med lyftverktyg och lyftanordning för småkapslar till CMC-maskinen. Jag har fått förfrågan på formatdelar till dessa storlekar från Spanien och jag vill gärna prova här hemma först.

EN NY IDÉ

börjar med en skiss för att bestämma de viktigaste måtten för en prototyp. Nästa steg är ett ritningsunderlag och sedan kanske sälja detta. Man kan inte fortsätta att göra allt själv - inte när verksamheten växer.

Men det är så roligt. Jag tycker om att resa och jag gillar att lösa problem, så jag har ett kul liv.

KAIZEN = STÄNDIG FÖRBÄTT- RING

När jag på planet från England fick tag på den första svenska tidningen på två

veckor fanns där en stor artikel om SAAB i Trollhättan och hur de lyckats höja produktiviteten genom att satsa på personalen, låta cheferna gå på utbildning på den svenska "Kaizen-Institutet" samt arbeta tillsammans med bilbyggarna i monteringshallen. VD David Herman och hans närmaste pryade en vecka i fabriken.

Detta var ju precis vad Rolf Lindman gjorde för 10 år sedan. En fabrik är inte bara byggnader och maskiner. Det är framför allt kunnandet hos personalen, intresset för jobbet, kamratskapen inom företaget som ger resultat. Maskiner går att byta ut men det kamratskap och den samarbetsanda som har funnits i nyköpingsfabriken är något som växt fram under decennier och kan inte ersättas.

VILKEN DUKTIG PERSONAL LEVER HARI!

Jag kan inte låta bli att jämföra fabriker som jag vistas i. - Och då kan jag inte nog beundra vår personal på pulverpackningen hur fint de jobbar. Om jag

jämför med England så är det en väldig skillnad på hur långt vi har kommit i ansvaret för arbetet i fabriken. Hos oss sköter personalen det mesta själva. När det blir problem vet maskinskötarna hur de ska lösa dem.

I England går maskinskötarna till arbetsledaren, som sitter på sitt kontor, och frågar vad de ska göra.

När jag var nere på Lever-fabriken sist blev jag så imponerad av flickorna vid ACMA:n. Det var fredag kväll och ett fel hade uppstått på maskinen. Det viktigaste av allt då var att åtgärda problemet så att de som skulle starta på måndag morgon kom till en fungerande maskin. Det ansvarstagandet får man bara av människor som är intresserade av sitt jobb. Lever i Sverige har alltid varit långt före både när det gäller människor och teknik.

Det tycker jag till stor del är Rolf Lindmans förtjänst. Jag beundrar hans arbete med att skapa och försöka behålla Sunlight-andan, som har betytt så mycket för oss ända till nu. □

LENA RESER ÖSTERUT

Vi har länge gått och funderat på att ta lång tid på oss - tre veckor - och göra en resa till länder där det finns mycket att uppleva, säger Lena Stridh, till vardags inköpsplanerare på Leverindus.

MALYSIA VAR MÅLET

Redan i vintras bestämde vi oss och satte igång att planera. Vi var på det klara med att det var Malaysia det gällde. Det verkade vara ett spännande land och inte så exploaterat.

NYTT SÄTT ATT RESA

Vi gjorde det till ett nytt sätt att resa. - Ingen svensk grupp man skulle hålla ihop med och följa ett program som resebyrå hade gjort upp. Nej, det var inget för oss. - Vi beställde en biljett till Singapor och en biljett hem från Bangkok och resten däremellan var fritt för oss att bestämma.

FÖRBEREDELSE ÄR VIKTIGT

Vi började läsa allt vi kom över om Malaysia och trakterna däromkring.

Malaysiska Turistbyrå skickade oss mycket bra material - både kartor och

Lenas resrut - från söder till norr

broschyrer och prickade till och med in vad de rekommenderade att vi skulle se.

SINGAPORE FÖRSTA MÅLET

Vi flög från Helsingfors till Singapore och vi hade faktiskt förbokad hotellrum i Singapore. Där stannade vi i tre dagar. Det är en mycket stor stad med intensiv trafik och billigt och bra att åka taxi. Det är en stad som man fäster sig vid.

BIRD SONG CONTEST!

Vi var med om något annorlunda i China Town i Singapore. Klockan var 8 på söndagsmorgonen och kineserna kom ut med sina vackert snidade fågelburar. Dessa hängdes upp nära varann på ett ställe och skynket togs av samtidigt på alla burar. Fåglarna satte igång att sjunga som på ett givet tecken och kineserna satte sig att njuta en stund. Det här är känt som BIRD SONG i China Town varje söndagsmorgon. Efter en stund lade kineserna på skynket på sin bur och bar in den igen.

MED BÅT PÅ SINGAPORE STRAITS

Genom kontakter fick vi möjlighet att komma ut med en privat båt på Singapore Straits - vattnet utanför den väldiga hamnen. Vi hade pic-nic med oss och när man kom ut en bit var det

"DET ÄR INGEN FARA FÖR PENSIONERNA",

säger Sune Nilsson på pensionsavdelningen efter frågor med farhågor från pensionärer i Nyköping med anledning av diskussioner om nedläggning av fabriken.

Företaget Lever AB läggs inte ner även om fabriken får sluta sin verksamhet, säger Sune. Pensionerna kommer heller ej specifikt från Nyköping utan från hela Unilever i Sverige.

Om det skulle hända något med Unilever eller Lever så finns ju Pensionsstiftelsen som en trygghet och i den finns ett överskott på 100 milj kr utöver de pensionsåtaganden som vi har. Så det finns ingen som helst anledning till oro, säger Sune.

KLUBBMÄSTERSKAP I BRIDGE

I årets klubbmästerskap i bridge vann paret Åsa Fogelberg- Gunnar Pettersson med 128 poäng. På andra plats kom Margith Blixt- Roy Krantz och som tredje paret ut Lennart Kempe-Ove Johansson.

Vid samma tillfälle spelades också klubbmatch mot C-rör, vilket vi gör två gånger/år, berättar Leif Wahlstedt. Vi brukar spela ganska jämnt och i år vann Lever med 681 poäng mot C-rör's 639.

Rapportör: Leif Wahlstedt

PÅ PERSONALFÖRENINGENS PROGRAM I VÅR:

- Jubileumsfest för alla medlemmar (en fredag i januari eller februari)
- Teaterresa till Peter Flacks "Hjalmars Hotel" i Örebro 23 februari
- Årsmöte 11 mars på Huldäs Café
- Ett teaterbesök på Dramaten eller Operan/Folkoperan under våren
- Grisen i Säcken med After Shave/ Galenskaparna

TILL SALU

Akvarium - 250 liter - komplett med olika sorts fiskar (bl a två hajar) sammanlagt 50 st, växter, pump, lyse och en bänk.

Är du intresserad så kan du kontakta Fereidoon på lagret.

Personalnytt

Vi gratulerar till

85 år

Laurentius Pettersson 7/2

70 år

Henrik Lundqvist 15/1

Leida Kullamäe 11/2

60 år

Gunhild Hortlin 30/1

40 år i tjänst

Boo Vestin 1/2

Leverindus

20 år i tjänst

Björn Berg 25/1

Leverindus

Anita Broberg 1/2

Leverindus

Ove Brännström 1/2

Leverindus

10 år i tjänst

Mikael Blomgren 11/1

Marknadsavdelningen

TACK

Tack för uppvaktningen på min 70-årsdag.

Sven Svensson

Jag vill tacka Lever för gåvan och uppvaktningen på min 25-åriga arbetsdag.

Greta Björk

Tack alla arbetskamrater för blommorna jag fick när jag var sjuk,

Gun-Britt Broman

En gammal människa har inga visioner - han har minnen. Jag fick ett glatt minne på min 85-årsdag. Tack för uppvaktningen.

Gösta Ljungberg

DÖDSFALL

Pensionär Johan Nilsson avled den 2 december 1991 i en ålder av 75 år. Johan Nilsson arbetade före sin pensionering på pulvertillverkningen.

God Jul önskar Redaktionskommitten

TACK ALLA NI

på Ekonomiavdelningen och Materialhanteringen som hjälpte oss med uppgifter så att vi kunde göra en utbildningsinventering och därmed också göra vårt projektarbete i HPU - Högre Personaladministrativ Utbildning.

Marianne Carlsson
Britt Wiberg
Monica Lundberg

bit var det härligt att bada och njuta av Singapores hamn är en av världens 1000-tals fartyg och väntade på att last

DERAS VINTER VARMARE ÄN V.

Det var för våra förhållanden mycket varvinter för malaysierna, säkert en med på 30 grader. Vi kom dit i slutet av monsunperioden, som också är regnperiod. Vi fick en skur varje dag, men det var inget bekymmer, snarare uppfriskande.

Singapor är känd för sin shopping. Det är elektronik som är mycket prisvärt där. Så har man inte en kamera när man kommer dit, så har man när man åker därifrån.

Från Singapore tog vi båt till Tioman Island - en ö på malaysiska östkusten i sydkinesiska sjön. Den är väldigt omtalad för sin djupa och täta skog - sin djungel - och sitt kristallgröna vatten. Filmen South Pacific är inspelad där. Det är fascinerande att höra alla djungelljud från apor och fåglar.

Vi tog båten tillbaka till fastlandet och hamnade i Kuantan, där vi bodde några dagar nära stranden. Vi var säkert de enda västerlänningarna i den stan.

HUR ÄR DET MED MATEN?

Vi levde mest på skaldjur. Stora humrar och jätteräkor till middag - det är inte så dumt. De lagade mycket i wokgryta med färska grönsaker och starka såser. Det fanns gott om kinesisk mat. Och deras fantastiska exotiska frukter!

TILL KUALA LUMPUR

Från Kuantan till Kuala Lumpur - en stor, spännande och annorlunda stad. Den tyckte vi om. Där bodde vi mitt i China Town och det var ett folkliv utan all like. Precis där vi bodde hade de nattmarknad - visserligen bara till kl 22 - men det var alltid ett myller av folk ute. Alla var vänliga och glada.

BAD OCH SOL VAR INTE DET VIKTIGASTE

Vi varvade storstadsliv och bad/semesterliv med övervikt åt stadslivet med allt som fanns att se och göra. I Kuala Lumpur var vi bl a i en fågelpark och en orkidéepark; orkidéen kan man säga är Malaysias nationalblomma. Med den garnerar man både mat och drinkar.

TÅGET - EN UPPLEVELSE

Sen tog vi tåget till ön Penang, som ligger utmed Västkusten och det var en upplevelse. Dörrarna gick inte att stänga. Det tog 9 timmar istället för 6 och ju mörkare det blev desto fler kackerlackor kom det fram ur hörnen. Befolkningen lät sig inte störa utan satt och sov med kackerlackorna runt huvudet, men i vårt sällskap var vi tvungna att vara uppe och röra på oss hela tiden. Då var risken mindre för att kackerlackorna skulle hitta oss.

Apropå djur så har jag aldrig sett så stora råttor, som det finns i Malaysia. Det var bara att vänja sig vid att dessa ett-par-decimeter-stora djur sprang över fötterna på oss lite då och då.

I Penang bodde vi vid stranden och badade i Indiska Oceanen.

För min del tycker jag att det var trevligare på Malaysias ostkust än på den västra. Här var mer exploaterat, fler

NYMAN INGRID

9602

9999

ERIKSLUNDSVAGEN 7

611 07 NYKÖPING

etown
oriental
all från
aneler

och sammetssoffor.

Det är i samma stil som Hotel Raffles i Singapor, känt från att ha varit Hemingways favorithotell. Där var vi förstas också och på det stället måste man prova drinken "Singapore Sling" också den känd från Hemingways tid.

LÄMNADE MALAYSIA FÖR THAILAND

Från Penang flög vi till ön Phuket i Thailand och lämnade då Malaysia. Phuket var det vackraste stället på hela resan - det är en ö utanför Thailands västkust. Vi bodde i en bungalow i fyra dagar omgärdad av intensiv grönska och exotiska frukter med det gröna havet tätt inpå oss dånande sina stora vågor.

TILL BANGKOK FLÖG VI SEN.

Bangkok var en så trafikintensiv stad som jag aldrig har sett maken till. I Bangkok - som är buddhomas stad - finns det massor av tempel och palats - det ena mer påkostat och vackert än det andra. De är utsmyckade med guld och mosaik.

Kanalerna, som går igenom staden, är spännande. Man får ta sig med båt för att titta på pålhusen utmed floden, där folk bor på vattnet, badar i det - som för oss ser ut som ärtsoppa - och tvättar sina kläder i det.

I Bangkok finns världens största restaurang. Den är utomhus och den är så stor så att serveringspersonalen måste åka rullskridskor.

På kanalerna i Bangkok såg vi ofta sk flytande marknader. Det var en eller flera båtar, från vilka de sålde mat, frukt och grönsaker

DETERGENTEN

(latin: rengöraren)

Nr 9

Årgång 20

Manusstopp för nästa nr: 20/1 1992

Utgiven av

LEVER AB
611 87 Nyköping
0155-802 00

Redaktör och ansvarig utgivare

Monica Lundberg

Redaktionskommitté

Göran Berglund SIF Stockholm
Kenneth Burman SIF Nyköping
Magnus Hasselberg Fabriksklubben
Seppo Helander Lever
Göran Hofstedt Leverindus
Rolf Johansson SALF

Tryck AWJ-Länstryckeriet